

VÝZNAMNÉ ŽIVOTNÍ JUBILEUM doc. PhDr. JAROMÍRA ZEMANA, CSc.

Motto:

Über Worte: „Wir drücken unsere Gedanken immer mit den Worten aus, die uns zur Hand sind. Oder um meinen ganzen Verdacht auszudrücken: wir haben in jedem Momente eben nur den Gedanken, für welchen uns die Worte zur Hand sind, die ihn ungefähr auszudrücken vermögen.“

*O slovech: Své myšlenky vyjadřujeme vždy slovy, která nás nejrychleji napadnou. Abych tedy formuloval celé své podezření: myšlenku, již vyjadřujeme slovy, jež nás nejrychleji napadají, jsme schopni vyjádřit vždy pouze přibližně.
Friedrich Nietzsche (Morgenröthe, překlad Sylvie Stanovská)*

Žeň a úhrn životních výročí je v letošním roce na Ústavu germanistiky, nordistiky a nederlandistiky bohatá.

Jaromír Zeman, již dlouhá léta patřící k významným českým germanistům a jeden z nejzkušenějších badatelů v oblasti historické lingvistiky germánských jazyků, medievalista, odborník v oblasti současné syntaxe německého jazyka, se letos dožívá sedmdesáti let.

Jaromír Zeman se narodil v Přibyslavicích na Třebíčsku. Vztah k půdě rodného kraje a k zemědělství v něm formoval vlastnosti, jimiž se vyznačuje: pracovitost, důkladnost a důslednost, vytrvalost, sílu vlastního názoru a smysl pro spravedlivost. Tyto rysy jeho osobnosti mu usnadnily i počátky studií, gymnaziální léta v Třebíči a studium oborů germanistiky a anglistiky na Filozofické fakultě dnešní Masarykovy univerzity. Již brzy se ukazuje Zemanova profilace lingvisticko – historická v širším komparatistickém rámci.

Tyto řádky nechtějí a nemohou být výčtem jubilantova mnohostranného zaměření, chtějí jen vyzdvihnout nejdůležitější: celoživotní orientaci na problematiku německého slovosledu, často ve srovnávacím pohledu s češtinou nebo naopak s jinými germánskými jazyky, rovněž celoživotní výzkum v oblasti syntaxe německého jazyka a v neposlední řadě rovinu historické lingvistiky

germánských jazyků. V poslední době Jaromír Zeman toto své zaměření zúročil měrou skutečně vrchovatou, a to v rovině pedagogické i ryze medievalistické. Prvním novým opusem z jeho dílny jsou skripta „Syntax německého jazyka. Materiály k přednášce.“ Důležitým a exkluzivním doplněním nabídky výběrových volitelných předmětů Ústavu germanistiky, nordistiky a nederlandistiky je Zemanův opakovaně nabízený seminář „Úvod do gótského jazyka“.

V posledním desetiletí se Jaromír Zeman stal platným a nezastupitelným účastníkem a řešitelem hned několika projektů. K těm nejvýznamnějším patřily tyto projekty:

1. Projekt financovaný z prostředků bilaterální podpory AKTION Česká republika – Rakousko mezi Masarykovou univerzitou, Ústavem germanistiky, nordistiky a nederlandistiky a Ústavem germanistiky na Univerzitě Vídeň, vedený za českou stranu paní doc. Mgr. Sylvií Stanovskou, Dr. a za rakouskou partnerskou stranu někdejší vytrvalým přítelem brněnské germanistiky a dlouholetým rektorem vídeňské univerzity, medievalistou a skandinavistou panem Univ.-Prof. Dr. Alfredem Ebenbauerem. Projekt se věnoval *tématu „Vzájemná motivická i formální propojenost světské i duchovní literatury zemí České koruny a německy mluvících zemí v období 1300–1500“*. Tento projekt byl pro brněnský Ústav germanistiky, jenž si kromě svých dalších zaměření stále zachovává a dokonce posiluje svou medievalistickou orientaci, mimořádně nosný a přinesl důležité výsledky.
2. Projekt *Výzkumného pracoviště historických jazyků* (pod vedením paní doc. PhDr. Daši Bartoňkové, CSc. z Ústavu klasických studií FFMU).
3. Projekt *„Jazyky v kontaktu – O jazycích Brna“*, vedený paní prof. PhDr. Marií Krčmovou z Ústavu českého jazyka FFMU.

V rámci těchto projektů se jubilant zabýval např. popisem jazyka a stylu prvních německy vydávaných brněnských novin z poloviny 18. století. Jeho vrcholným počinem, odvíjejícím se z mnohaleté práce na projektech č. 1 a v návaznosti č. 2., se stala novodobá německy psaná edice středověké „Legendy o Panně Marii“ německy písařího autora Jindřicha Klausnera, básníka, působícího v Českých zemích na dvoře posledních přemyslovských králů, zvláště pak za krále Václava II. ve 2. polovině 13. století a majícího pravděpodobně užší vazbu na oblast Zhořelecka a durynsko-saské dvorské prostředí. Jaromír Zeman v této úctyhodné knize nepředložil „jen“ edici v obvyklých intencích originálního textu a jeho přepisu s poznámkami a různročteními. Plodem jeho více než desetileté soustavné práce se stala edice, přinášející kromě shora jmenovaných částí vlastní, nevšední převod textu této mariánské legendy z jazyka originálu, střední horní němčiny sklonku 13. století, do současné němčiny. Tento Zemanův překlad, vyznačující se živým jazykem a mimořádným jazykovým citem, by Jaromíru Zemanovi mohl závidět leckterý v oboru medievalistiky

poučený rodilý německý mluvčí. Edice nadto přináší mimořádně rozsáhlý komentář ke každému z výrazů střední horní němčiny, již je psán originální text legendy. Každý, kdo se kdy zabýval touto středověkou variantou němčiny, potvrdí, jak obtížné je z kontextových souvislostí odhadnout alespoň dílčí význam mnoha pojmů a slov originálního textu. Z hlediska nalezení správného kontextu sebelepší slovníky střední horní němčiny příliš nepomohou. Kniha se tak svým mimořádně rozsáhlým komentářem stala kromě edice textu a jeho překladu do nové němčiny novodobou rozsáhlou a všestranně poučnou učebnicí hláskosloví, tvarosloví a sémantiky němčiny a její mnohotvárnosti právě v období, kdy se význam většiny německých výrazů na cestě z pozdního středověku do raného novověku teprve utvářel. Učebnic tohoto druhu, zaměření, komplexnosti a rozsáhlosti je v současné germanistice jako šafránu. Tím větší uznání a obdiv zasluhuje tato kniha, jež je jedním z jubilentových nejzáslužnějších a nejzralejších děl.

Co říci na závěr? Do dalších let přejme Jaromíru Zemanovi z celého srdce zdraví, klid k práci a šťastnou ruku při výběru dalších témat, kterým se v budoucnu hodlá věnovat.

V Brně, červen 2015

Sylvie Stanovská

*doc. Mgr. Sylvie Stanovská, Dr.
Ústav germanistiky, nordistiky a nederlandistiky
Filozofická fakulta, Masarykova univerzita Brno, CZ
Arne Nováka 1
602 00 Brno
stanovsk@phil.muni.cz*